

Per què els camps d'Osona es tenyeixen de groc cada primavera?

Osona, la comarca amb més colza, gairebé ha duplicat la superfície cultivada des del 2017

[centrareport]Els camps d'arreu de Catalunya s'han tornat a tenyir de groc aquesta primavera. I cada any va a més. En té la culpa la colza, un cultiu que ha augmentat en només tres anys un 19% al conjunt del país i que gairebé s'ha duplicat a Osona.

A la comarca cada vegada hi ha més pagesos que hi aposten. És el cas de Lluís Muntal, de Malla, que va començar a conrear-ne fa almenys quinze anys i actualment en té unes tretze hectàrees. Muntal, de la Unió de Pagesos, explica que la colza va començar a cultivar-se al Lluçanès i que s'ha estès arreu d'Osona. Apunta que aquest tipus de conreu té diversos avantatges i per això s'ha anat popularitzant.

[nointext]

[youtube1x1]<https://www.youtube.com/watch?v=HVW1JSSCbG8>[/youtube1x1]

Un dels principals és la butxaca, és a dir, el rendiment econòmic. Les llavors d'aquesta planta serveixen per a alimentació animal i també per fer-ne combustible. De les seves granes se n'extreu l'oli, que es pot convertir en biodièsel, i com a subproducte també s'obté un tortó molt ric en proteïna per a l'alimentació animal. "Als fabricants de pinso els interessa aquest tortó", diu el pagès, remarcant que "el preu de la colza és alt perquè és un bon substitut de la soja per fer pinso". El preu de la soja està subjecte a uns vaivens de preus i "el tortó de colza els ajuda a moderar-ne el preu". "Si tens la sort d'una bona collita, econòmicament surt bé", afegeix.

[intext1]

[h4]Bona per la terra i les males herbes[/h4]

A més del rendiment econòmic, Muntal explica que és "una bona alternativa a fer els guarets". És a dir, és un conreu que va bé per fer l'alternança a les terres. "Els que no tenim vaques, anàvem fent cereal sobre cereal i la terra també se'n cansa", declara. En el seu cas, actualment està conreant ordi, blat i colza. En aquest sentit, subratlla que si hi ha una bona anyada de colza, la de després, la de blat, "sol ser bona perquè li agrada molt". "La colza és una planta totalment diferent i l'arrel agafa uns nutrients diferents de la terra", afegeix.

D'altra banda, el pagès explica que va bé pel control de les males herbes -sobretot el margall i la cugula-, ja que les supera en altura i les acaba ofegant. Finalment, també exposa que se sembla abans, a finals de setembre, i no s'acumula amb altres sèmbrs del cereal, que es fan l'octubre o el novembre.

[intext2]

La collita de colza es fa entre finals de juny i a principis de juliol. Si no hi ha cap imprevist, Muntal preveu que serà "una bona anyada". La planta ha adquirit una "alçada correcta", un metre i mig, cosa que permet que es mantingui dempeus i no bolqui. A més, "fa un mes que està florint", diu el pagès mentre assenyala una de les plantes. Això significa que cada flor es va convertint en tavella, i per tant, hi haurà més granes de colza.

Nota sobre el mapa: Aquestes dades facilitades pel Departament d'Agricultura fan referència a la superfície de colza que es va plantar a finals de 2019 i es va recollir a l'estiu del 2020. Clicant a cada comarca, es despleguen les hectàrees en cada zona.

La colza ja es conrea a Catalunya des de fa molts anys. La tragèdia de l'oli de colza adulterat a Espanya, el 1981, amb més de 300 morts, però, va posar el fre al seu desenvolupament agrícola. El producte va perdre valor industrial i la demanda va baixar. Les collites de colza no van acabar

de desaparèixer mai del país (alguns agricultors la necessitaven per guaret) però van passar a ser testimonials.

El punt d'inflexió es va donar fa uns 20 anys. L'empresa Grans del Lluçanès va veure una oportunitat de negoci a l'exterior i va començar a exportar a França, on la colza mai havia perdut el seu valor comercial. Aquests pioners van anar més enllà i van dinamitzar i millorar "la comercialització professional i l'assessorament agroecòmic del producte, amb noves varietats provinents d'Europa", tal com explica Josep Soler, gerent de Grans del Lluçanès. "Molts agricultors van seguir el camí que vam marcar i es van reactivar els cultius que s'havien abolit uns anys enrere", afegeix.

[h4]Osona, la comarca amb més colza el 2020[/h4]

El conreu de colza ha anat augmentant a Catalunya els últims anys. Segons dades del Departament d'Agricultura del 2020, ha crescut un 19% respecte al 2017. Osona és la comarca amb més conreu d'aquest tipus (1.448 hectàrees). Tot i això, tal com es pot veure en el mapa superior, per àmbit territorial, les comarques gironines van aglutinar la major extensió de colza. És el cas de l'Alt Empordà (1.191), Gironès (1.132), Baix Empordà (1.067), la Selva (1.020) i el Pla de l'Estany (1.009).

Per contra, el 2020 no se'n va cultivar al Ripollès, Pallars Sobirà, Alta Ribagorça, Vall d'Aran, Barcelonès, Garraf, ni les Terres de l'Ebre (Baix Ebre, Montsià, Terra Alta i Ribera d'Ebre).

El patró de la superfície és força similar al de l'evolució de la plantació de colza del 2017 al 2020. D'entre les comarques on més ha crescut és l'Alt Empordà, que ha augmentat un 126% la superfície respecte del 2017, amb un total de 664 hectàrees més. El creixement també és notable al Moianès (138,23%), sobretot perquè va passar de només 68 hectàrees el 2017 a 162, el 2020. A l'Alt Urgell també es van donar unes circumstàncies similars (de 25 a 48), la qual cosa suposa un augment del 92%.

A Osona, la superfície gairebé s'ha duplicat, ja que ha augmentat en un 90%. De fet, per nombre d'hectàrees és la comarca on s'ha incrementat més aquest cultiu (+689). També ha augmentat de forma considerable a la Selva, amb 471 hectàrees més, cosa que suposa un augment del 86,8%. Per contra, ha baixat a l'Urgell (-80,73%), on s'hi van cultivar 275 hectàrees el 2015, però només 53 el 2020.

Més avall, es poden consultar les hectàrees i producció des del 2015 fins al 2020. Des d'Agricultura destaquen que encara no es disposa del nombre de tones del 2020 recollides a Catalunya. Tot i això, seran superiors el 2019, que va ser una mala anyada per la manca de precipitacions.

La colza és un cultiu de secà però s'adapta al de regadiu. En aquest sentit, Muntal remarca que "el clima humit d'Osona" també li va molt bé. Tot i que s'ha adaptat gairebé a totes les zones de cultiu extensiu de Catalunya, com més disponibilitat d'aigua, el cultiu va millor. Per això, les produccions són més elevades en zones agroclimàtiques semifrescals i frescals dels extensius. Aquesta planta mel·lífera és molt delicada a inclemències meteorològiques com el vent o la calamarsa. També s'enfronta a plagues com el saltiró, la mosqueta de la flor o el pugó.

Segons dades d'USDA (el Departament d'Agricultura dels Estats Units), aquest gener de 2021, la producció mundial de colza va rondar els 68,90 milions de tones. La regió que més n'exporta és el Canadà (19 milions de tones), seguida de la Unió Europea (16,8), la Xina (13,2) o l'Índia (7,65).

[despiece][h4]La llum i el color en l'estat d'ànim[/h4]

A més de veure camps de colza arreu del territori, hem vist imatges a tort i a dret a xarxes

socials com Instagram. Què ens crida l'atenció del groc d'aquests camps? Quins efectes psicològics té la primavera o l'esclat de colors en el paisatge? Anna Casellas, psicòloga i professora a la UVic, explica que diversos autors de la psicologia científica s'han interessat en l'efecte de la llum i el color en l'estat d'ànim dels humans.

La psicòloga exposa que, d'una banda, "la llum contribueix a la regulació dels cicles biològics" i que, per tant, hi ha una influència lumínica en l'estat d'ànim. Casellas exemplifica que "en augmentar les hores de llum solar, ens sentim més actius o, fins i tot, més ansiosos"; mentre que en èpoques en què disminueixen, "tendim a sentir-nos més relaxats o en alguns casos tristos o melancòlics".

A més, apunta que quan s'experimenten canvis d'hora o canvis estacionals, de menys a més quantitat de llum o viceversa, es dona l'Àstènia Estacional o el Trastorn Afectiu Estacional. És a dir, que "costa adaptar-nos cognitivament i emocionalment a les variacions lumíniques", especialment a la primavera i a la tardor.

[slideflaix]1227[/slideflaix]

D'altra banda, pel que fa a l'efecte dels colors en les emocions, Casellas apunta que "s'han descrit reaccions emocionals davant el ventall cromàtic". En aquest sentit, exemplifica que els colors blau, blanc o violeta "tendeixen a provocar-nos emocions de tranquil·litat", mentre que el taronja, groc o vermell "tenen una influència activadora del sistema emocional".[/despiece]

Lluís Muntal explica que sí que ha vist gent fotografiar-se als camps de colza, però que "la immensa majoria tenen el mínim sentit comú" i ho fan des de fora del camp. "Millor no posar-se al camp perquè sempre es xafa alguna cosa o molesta al pagès. Millor que es facin la foto a peu de colza", conclou.

Des del Departament d'Agricultura, per la seva banda, recorden que trepitjar els cultius sempre és un perjudici per al pagès. En el cas de la colza, sobretot a partir del març, suposa unes pèrdues directes. És a dir, tot allò que es trepitja ja no es recupera ni produeix llavor.

[fireport] [senseminutaminut]
[credits-colza]